

گفت‌وگوی صبا با مهدی عرفاتی دبیر جشنواره ملی رسانه‌های کشور

شاهد یک گذر از رسانه‌های سنتی به سمت رسانه‌های مدرن بودیم

برگزار می‌شود؟

بله اراده جدی در دولت، وزارت ارشاد و معاونت مطبوعاتی وجود دارد که ان‌شالله این جشنواره با استحکام و با قوت ادامه پیدا کند و شرط ادامه‌دار شدن این مسیرهاست که بخشی از آن اراده دولتی است بخش دیگر آن مشارکت و انگیزه اهالی رسانه است. بدون مشارکت‌های بچه‌های رسانه هیچ اتفاقی رخ نخواهد داد البته در همین دوره بچه‌های رسانه نشان دادند که از این دست رویدادها بسیار استقبال می‌کنند. ما امیدواریم که مانند سایر فعالیت‌های فرهنگی که هر سال به بهانه یک رویداد دور هم جمع می‌شوند و به ارزیابی عملکرد خود در طول یک سال می‌پردازند، دوستان و اهالی رسانه هم که ۱۰ سال است از داشتن هم‌چنین رویداد ملی محروم بوده‌اند از این ظرفیت استفاده و بهره کافی را ببرند.

به هر حال این جشنواره بعد از ۱۰ سال با مشارکت گسترده همه رسانه‌ها در همه گرایش‌ها اعم از اصولگر و اصلاح طلب برگزار شده است، این میزان از استقبال نشان دهنده این نکته بوده که این تصمیم درستی بوده است و سال بعد به امید خدا با قوت و کیفیت بالاتری این جشنواره برگزار خواهد شد. حتماً هم ممکن است اشکالات زیادی به این جشنواره وارد باشد امیدواریم که دوستان با نقد مصلحانه ما را یاری کنند تا حتی اگر ما هم نبودیم و این جشنواره به همت دوستان دیگری اداره شد، اشکالاتی که ممکن است به این دوره از جشنواره وارد باشد را دیگر شاهد نباشیم و با کیفیت بالاتر و بهتری برگزار شود.

هر خبرنگاری که محتوایش در رسانه‌های رسمی و یا در بستر رسانه‌های شخصی در فضای مجازی منتشر شده بود می‌توانست در این جشنواره شرکت کند حتی کسانی که خبرنگار نبودند اما کار تولید محتوای رسانه انجام می‌دادند می‌توانستند در قالب رسانه‌های اجتماعی در این رویداد شرکت کنند.

نظر تان را انحصاراً در مورد مجموعه رسانه‌ای صبا بفرمایید.

با توجه به تاکید و اشاره مقام معظم رهبری مبنی بر اینکه در حوزه فرهنگ خلاداریم و نیاز به فرهنگ سازی بیش از پیش و طرح دغدغه‌های اصیل و آرمانی در این حوزه احساس می‌شود، از نظر من بخشی از این خلار مجموعه رسانه صبا پر کرده است.

اما هنوز به نظر من جای کار با رسانه‌هایی که به صورت تخصصی به موضوعات فرهنگی بپردازند خالیست، در این میان صبا با نگاهی غیر سیاسی و منصفانه توانسته بخشی از این خلار را پر کند و به موضوعات فرهنگی و مشخصاً سینما و ورود کند و دغدغه‌ها و چالش‌هایی را برای بررسی و واکافی هر روزه مطرح می‌کند. خوشبختانه صبا توانسته است در طول این سال‌ها ارتباطات خوبی با اهالی فرهنگ و هنر ایجاد کند. از این جهت این رسانه به نظر من متمایز با دیگر رسانه‌ها و رقبای خود است و اگر بتواند نفوذ خود را بر مخاطبین بیشتر کرده و خود را مسلح به ابزارها و تکنیک‌ها و فناوری‌های نو در حوزه رسانه کند، حتماً میزان اثرگذاری این رسانه چندین برابر خواهد شد و شاهد رشد و شکوفای بیشتر این رسانه‌های خوب و نجیب خواهیم بود.

روز خبرنگار را به تمام خبرنگاران خوب و نجیب کشور و هم‌چنین خبرنگاران موسسه رسانه صبا تبریک می‌گویم، امیدوارم در سال‌های آینده توفیق این را داشته باشیم که در جشنواره‌های بعدی از حضور پرشور و پر مشارکت این موسسه نیز تقدیر بعمل بیاوریم.

شغل خبرنگاری را به کسی توصیه می‌کنید؟

هر کس از من بپرسد که خبرنگار شوم یا خیر من به شخصه این شغل را نمی‌توانم توصیه کنم چرا که، از نظر من خبرنگاری مصداق کار سخت و کار معدن است. در این شغل اشخاص دائماً در یک فضای پر استرس و پر چالش قرار دارند، به همین دلیل این کار نیاز به یک استقامت جسمی و روحی دارد، اگر کسی شخصیت و روح و روانش منطبق با این مسیر نباشد نمی‌تواند در این کار دوام بیاورد. کسانی که به صورت حرفه‌ای این شغل را انتخاب کرده و در آن فعالیت می‌کنند به هیچ عنوان نمی‌توانند شغل خود را تغییر دهند و ثابت شده است چنانچه مدتی در مشاغل دیگری مشغول باشند بعد از مدتی ناگزیر دوباره به خبرنگاری برمی‌گردند، چرا که این فضا با گوشت و پوست و استخوانشان عجین شده است. امیدوارم مسئولین قدر زحمات این دوستان را بدانند و با آنها با منشی مهربانانه و همدلانه رفتار کنند، خبرنگاران نیز باید آستانه صبر و تحمل خویش را بالا ببرند تا این مسیر به درستی و به سلامت طی شود.

باشد و یادرد جامعه در آن مستتر باشد. یکی دیگر از شاخص‌ها استفاده از شیوه‌ها و روش‌های نوین رسانه‌ای بود هم‌چنین انتخاب قالب زبان و ادبیات متناسب با فضای و حوزه کاری، استفاده از ادبیات مناسب و احترام به زبان فاخر فارسی. بعد از این شاخص‌ها که شاخصه‌های کلی بود شاخص‌های تخصصی برای هر بخش و در هر قالب در هر گروه تعیین شده بود. این شاخص‌ها عموماً به بحث علمی و آکادمیک در محتوای رسانه‌ای می‌پرداخت.

آیا محتواهای صریح، بی‌پرده و روشن که نیاز به جسارت خبرنگار دارد در این شاخصه‌ها قرار گرفته بود؟

بله و اتفاقاً ما برای این حوزه یک جایزه ویژه نیز در نظر گرفته بودیم با عنوان نقد مصلحانه مسئله این است که نقد در رسانه محور کار است و اتفاقاً رسانه آمده تا آسیب‌ها و چالش‌ها و تهدیدهایی را که در جامعه هست را واکاوی و مطرح کند. نقدی که ضمن واکاوی این چالش‌ها آنها را به سمت برطرف شدن سوق می‌دهد، دارای روند مصلحانه است و از این رو ما آن را به نام نقد مصلحانه در این دوره از جشنواره به عنوان یک بخش ویژه جانمایی کرده‌ایم. نقدی که منجر به رفع اشکال و اصلاح شود متأسفانه بحثی در رسانه‌ها شکل گرفته به ویژه در رسانه‌ها و فضای مجازی که در آن صرفاً تصویر و سیاه نمایی از اتفاقات مدنظر است! عده‌ای برای تخریب عده‌ای دیگر مسئله‌ای را مطرح کرده و اسمش را هم نقد می‌گذارند اما وقتی ما محتوا را بررسی می‌کنیم با متنی مواجه هستیم که فاقد جزئیات مهم و اطلاعات کامل است، در این بین کاملاً مشخص است که خود خبرنگار و یا مطلب نویس محتوا هم هنوز اطلاعات دقیق کاملی از ابعاد مسئله ندارد و بدون اشراف کافی دست به سیاه نمایی زده است. جایزه این بخش به صورت انحصاری به محتوایی ارائه می‌شود که با نقد بخش مهمی از سیستم که ممکن است فضای حاکمیتی دولتی و یا اجتماعی باشد با رعایت آداب و چهار چوب اصولی نقد همراه بوده و مهمتر از آن ناظر به نتیجه بخشی و ناظر به اصلاح روندها و رویکردها بوده باشد. و با ارائه راهکارهای موثر مطلب خود را مفید و ارزشمند تهیه و تدوین کرده باشد. این نوع محتوا و مطالب نه تنها از نظر ما مورد بی‌مهری قرار نمی‌گیرد که اتفاقاً شایسته جایزه و تقدیر هستند هدف از طراحی این بخش ویژه این است که این مدل از نقد چهار چوب‌دار و قاطع را الگوسازی کنیم و توجه خبرنگاران محترم و نجیب را به سمت این مدل نقد سوق دهیم که ان‌شالله ضمن آنکه مشکلات و چالش‌ها مطرح می‌شوند به سمت برطرف شدن آن نیز حرکت کرده باشیم.

با توجه به اینکه این جشنواره برای خبرنگاران و روزنامه نگاران می‌تواند جنبه آموزشی داشته باشد آیا در نهایت از آثار برگزیده در هر بخش رونمایی می‌شود؟

بله حتماً این آثار با شناسنامه‌ها هنری خود معرفی می‌شوند که شامل اسم اثر محتوا و غیره است تلاش ما برای ادامه این روند و رویکرد این است که دبیرخانه این جشنواره را دائمی می‌کنیم تا در بستر این دبیرخانه مباحث آموزشی و نکات آکادمیک در حوزه خبرنگاری و روزنامه نگاری ارتقا پیدا کرده و سواد رسانه‌ای را در همه حوزه‌ها بالا ببریم.

با این حساب به امید خدا سال بعد هم جشنواره

برگزاری جشنواره مطبوعات با وقفه‌ای حدوداً ده ساله که می‌تواند بازه زمانی برای تغییر یک نسل باشد برگزار کنندگان را با چه چالشی روبه‌رو کرده است؟

همان طور که اشاره کردید، جشنواره امسال مطبوعات بعد از یک وقفه ۱۰ ساله برگزار شده است، این مهم یادآور این نکته است که در طول این ۱۰ سال فضای رسانه‌ای کاملاً متحول شده است و ما شاهد یک گذر از رسانه‌های سنتی و کلاسیک به سمت رسانه‌های مدرن بودیم. در این میان باید توجه داشت که ساختار رسانه نیز از نظر فرم و محتوا دچار تغییرات فاحشی شده است. از طرفی نسلی که تجربه جشنواره‌های سابق را داشت تقریباً به صورت نسبی جای خود را به نسل جدیدی از خبرنگاران و روزنامه نگاران داده است. از این حیث وقتی تصمیم بر این شد که جشنواره مطبوعات را برگزار کنیم بیشتر نگرانی مان به این خاطر بود که در این فضا باید چه مدلی از کنشگری را انتخاب و مدنظر داشته باشیم تا بتواند بیشترین انگیزه و حضور در جشنواره را رقم بزند. خوشبختانه در همان ابتدا که فراخوان منتشر شد حجم استقبال و مشارکت‌های رسانه در جشنواره در اندازه‌ای بود که خود ما نیز غافلگیر شدیم. اگر بخواهم به صورت مصداقی این مسئله را باز کنم، در جشنواره مطبوعاتی که در سال ۱۳۹۲ برگزار شد میزان مشارکت و ارسال اثر ۲۶۰۰ اثر بود، در دوره جدید ما پذیرای حدود ۷ هزار اثر بودیم و نزدیک به ۲۶۰۰ خبرنگار و فعال رسانه‌ای روزنامه نگار عکاس و آثارشان را برای جشنواره ارسال کردند و حدود ۵۵۰ رسانه اعم از رسانه‌های سراسری و محلی رسانه‌های استانی مکتوب مجازی رسانه‌های برخط در این جشنواره مشارکت و حضور داشتند باید توجه کرد که این عدد و میزان مشارکت بسیار عدد قابل توجهی است و به نسبت دوره‌های قبل این را نشان می‌دهد که اتفاقاً اهالی رسانه منتظر هم‌چنین رویداد صنفی بودند تا آثارشان را در معرض دید و ارزیابی قرار دهند.

با توجه به زمانبندی کمی که از ارسال آثار تا انتخاب آثار برگزیده داشتید، هم‌چنین حجم بالای آثار ارسالی در خوانش و انتخاب مشکل نداشتید؟

خیر چرا که ما با یک برنامه ریزی منظم در سه مرحله آثار را به دقت در فرایند داوری قرار دادیم. مرحله اول پالایش و ارزیابی آثار بود چرا که طبیعتاً همه آثار دارای شاخصه‌های لازم برای داوری نبودند. فرقی هم دچار اشکال‌های فنی در قالب بودند یعنی اینکه قالب مصاحبه را در قالب گزارش ارسال کرده بودند البته مشکلاتی از این قبیل، با ارجاع به صاحبان آثار برخی از همین نواقص رفع و به چرخه داوری بازگشتند. به همین ترتیب تلاش کردیم که هیچ اثری حتی المقدور از فضای رقابت خارج نماند. تا جایی که حتی سه روز دیگر را نیز تمدید کردیم تا برخی از این نواقص احتمالی رفع شود و در مرحله داوری هم با استفاده از ظرفیت خود اهالی رسانه و پیشکسوتان و فعالان رسانه‌ای در یک فرایند شفاف تحت یک سامانه منسجم که قبلاً هم تجربه شده بود و عملکرد خود را مثبت نشان داده بود اتفاق افتاد.

در مرحله دوم ۱۲ کار گروه تخصصی در هر حوزه ایجاد کردیم؛ مثل گروه مصاحبه گزارش رسانه‌های اجتماعی و... به این ترتیب در هر کار گروه صاحب نظران و متخصصین آثار ارسالی مربوطه را ارزیابی کردند و مشخصاً از هر کار گروه ۱۰ اثر به عنوان اثر برگزیده به هیئت عالی داوری که متشکل از ۸ نفر بود ارجاع شد. هیئت داوری نیز از میان اساتید دانشگاه پیشکسوتان حوزه رسانه و روزنامه نگاری بودند، در نهایت هیئت عالی داوران، ۱۰ اثر در هر قالب را که به دستشان رسیده بود را داوری کرده و نهایتاً اثر برگزیده و جایزه و ویژه تقدیر از هر رشته انتخاب شد که ان‌شالله در مراسمی از برگزیدگان تقدیر و عمل می‌آید.

هیئت داوری در انتخاب آثار نهایی چه شاخصه و معیارهایی را ملاک خود قرار داده بودند؟

مطمئناً در ابتدا شاخصه‌های و فنی بود. شاخص‌هایی که مربوط به اصول حرفه‌ای خبرنگاری و روزنامه نگاری می‌شد و به طور عمومی هر محتوای رسانه‌ای باید آنها را دارا باشد.

دومین شاخص انتخاب موضوع بود اینکه موضوع انتخاب شده موضوعی باشد که جامعه به آن مبتلا به

